כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח



בס"ד ■ פרשת וזאת הברכה ■ גיליון חג הסוכות ■ גיליון שמיני עצרת ■ י"ב תשרי תשפ"ו ■ 23.09.2026 ■ גליון מס' 909

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

שמחה ואחדות בחג הסוכות
מכל חגי ישראל שהם ימי שמחה נתייחד חג הסוכות לחג שכולו שמחה...
המשך בעמ' 2

ובנה אצלו ציון
שמירת כבודם של ישראל
במהלך חג הסוכות אנו קוראים בכל שנה בנביא זכריה, על עניין מלחמת...
המשך בעמ' 3

שמחת הבטחון של הסוכה
דוד המלך בתהילים (כז) מייחס למצוות הסוכה את היכולת להגן...
המשך בעמ' 4

תורה –
ירושה שאינה עוברת בירושה
"תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב "דווקא בפסוק הפותח את...
המשך בעמ' 5

בדידי הווה עובדא
התרנגול בסוכת מהרי"ל
לרבי יהודא לייב זצ"ל, אב"ד זאקליקוב וזאוויחוואסט, בעל ליקוטי מהרי"ל...
המשך בעמ' 6

שביבים

■ וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלוקים (לג, א)
■ ויראהו ה' את כל הארץ
■ ויתמו ימי בכי אבל משה. ויהושע בן נון מלא רוח חכמה
■ תורה ציווה לנו משה מורשה קהלת יעקב
■ בסוכות תשבו שבעת ימים
■ סוכה דווקא לאחר יום הכיפורים
■ שישו ושמחו בשמחת תורה, ותנו כבוד לתורה
המשך בעמ' 7

בעקבי רלב"ג

/ הרב פרופ' נריה גוטל

"שלייקעס על גבי חגורה" הוא ביטוי ידוע שעניינו - לרוב - הבעת ביקורת על עודף זהירות ושמירה, על גבול המיותר: אם שלייקעס מספיקים, למה לך חגורה, ולהפך. רלב"ג טוען כי לכאורה כך בדיוק קורה עם חלוקת ארץ ישראל לשבטים.

בשילהי פרשתנו - שילהי חתימת התורה, נאמר על משה כי לא זו בלבד שהוא זכה לראות את "כל הארץ", אלא שהוא גם זכה לראות בפרוטרוט את חבל הארץ שעתיד ליטול כל אחד ואחד מהשבטים בנחלתו-הוא:

> "ויעל משה מערבות מואב אל הר נבו ראש הפסגה אשר על פני ירחו ויראהו ד' את כל הארץ את הגלעד עד דן. ואת כל נפתלי ואת ארץ אפרים ומנשה ואת כל ארץ יהודה עד הים האחרון" (דברים לד, א-ב).

כלומר, משה רואה את הגבולות המדויקים של נחלת דן, את הגבולות המדויקים של נחלת אפרים, ומן הסתם כך גם את גבולם המדויק של כל שבטי ישראל. או-אז עולה כמו-מאליה שאלה מתבקשת: אם כך הדבר, לשם מה נצרכו לגורל כדי להסדיר את הנחלות השבטיות, כדבר המקרא המפורש: "אך בגורל יחלק את הארץ" (במדבר כו, נה), שעה שגבול כל נחלה שבטית כבר ידוע ומוכר - וכי זקוקים ל"שלייקעס על גבי חגורה"?

התשובה, לדעת רלב"ג, היא שכך - ורק כך - אין לאף שבט פתחון פה לשום טענה:

> "אמרנו לך שכבר רצה ד' יתעלה שיהיה זה בגורל, להסיר התרעומת והמחלוקת מישראל. וכבר התבאר מזה המקום כי מד' כל משפט הגורל, ולזה בא הגורל אל המקום שהיה מוגבל תחילה מד' יתעלה מענין ירושת הארץ, כמו שנתבאר ממה שיעד יעקב בענין ירושת הארץ לקצת השבטים, וממה שיעד משה ממנה לקצתם. וכבר יורה עוד על אמיתות הגורל - נפילת הגורל על עכן ועל יהונתן ועל שאול".

כלומר, לא רק למשה נודעו הגבולות אלא כבר ליעקב אבינו בקדמת-דנא, ולמרות זאת היה צורך בגורל, כדי "להסיר התרעומת והמחלוקת". הוא שאמר שלמה המלך בספר משלי (יח, א): "מדינים ישבית הגורל - הנה הגורל יבטל מדינים ומחלוקת מהאנשים בדברים שיש לחלוק זה עם זה, והוא יפריד בין תקיפים וחזקים, וישמרם מהזיק זה לזה".

נכון הוא שלעיתים גם גורל אינו מספק, כפי שקרה עם עכן. בביאורו לספר יהושע (ז, טו) הבהיר רלב"ג, שהגורל הוא שחרץ את דינו של עכן, ועם זאת עמד יהושע על כך שעכן גם יודה בחטאו:

> "והנה היתה מצות השם ית' שהנלכד בחרם ישרף באש, כי הוא ברור אצל השם יתברך שלא יפול הגורל כי אם על החוטא, ועם כל זה מצינו שהתחכם יהושע אל שיודה עכן זה קודם שפטו אותו בזה המשפט... שכבר היה עכן ומשפחתו מוציאין לעז על הגורל, כשהיו אומרים שאם יפילו הגורל על שני אנשים צדיקים הנה יפול בלי ספק על אחד מהם עם היותו בלתי חוטא בזה. ולסלק זה התרעומת והמחלוקת שהיה אפשר שיתחדש מזה, התחכם יהושע להשתדל שיספר עכן זה. וכאשר הודה זה הענין סיפר שכבר שלח יהושע מלאכים וירוצו האהלה, ויורה מה שזכר שכבר שלחם שם במרוצה, כי יהושע היה ירא שימהרו אנשי משפחתו להוציא משם זה לכסות קלון עכן".

ללמדך שכן, לפעמים - מה לעשות - בכל זאת נצרכים גם שלייקעס וגם חגורה.

*

"ובכאן נשלם הביאור בדברי התורה בכללם, והתועלות המגיעות מהם, והתהילה לאל אשר עזרנו ברחמיו וברוב חסדיו, ומרומם על כל ברכה ותהילה. והיתה השלמתו בשלושה ועשרים לירח שבט של שנת תשעים ושמונה לפרט האלף הששי, פה בעיר האזוב [=Orange] יכוננה עליון. צריך לדקדק כל זה הספר, כי עשיתי ביאורו בעיר אביניון [=Avignon] בנחץ גדול בזולת ספרי התלמוד והפסוק".

הדרן עלך

שמחה ואחדות בחג הסוכות

/ הרב יעקב הלוי פילבר

מכל חגי ישראל שהם ימי שמחה נתייחד חג הסוכות לחג שכולו שמחה שעליו נאמר (דברים טז): "חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים ... ושמחת בחגך. . . והיית אך שמח", ועל כן כינו חז"ל את חג הסוכות כ"זמן שמחתנו". אבל השמחה הזו אינה רק שמחה אישית, של האדם הפרטי עם עצמו, אלא שמחה הכוללת את כולם, כמו שמפרט לנו שם הכתוב: "ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך" וכדי שהשמחה תהיה כללית היא חייבת להתרחש מתוך אחדות ושוויון, את השילוב הזה של השמחה והאחדות מוצאים אנו במצוות החג שעליהם דרשו חז"ל (ויק"ר פ' ל) את הכתוב: **"שובע שמחות - אלו שבע מצוות שבחג הסוכות: אתרוג, לולב, הדס, ערבה, סוכה, חגיגה ושמחה".**

והנה בכל אחת ממצוות חג הסוכות יש ממרכיב האחדות או השמחה. **בארבעת המינים** יש גם אחדות וגם שמחה, לגבי האחדות כבר דרשו חז"ל (מנחות כז א) שהם כנגד ארבעת קבוצות המרכיבות את העם היהודי: "ד' מינין שבלולב ב' מהן עושין פירות וב' מהם אין עושין פירות - העושין פירות יהיו זקוקין לשאין עושין, ושאין עושין פירות יהיו זקוקין לעושין פירות, ואין אדם יוצא ידי חובתו בהן עד שיהו כולן באגודה אחת; וכן ישראל בהרצאה עד שיהו כולן באגודה אחת, שנאמר: (עמוס ט') הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה!" ואת לקיחת ארבעת המינים קושרת התורה עם השמחה כמו שכתוב (ויקרא כג מ): "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ בדר כפת תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל **ושמחתם** לפני ה' אלקיכם שבעת ימים".

את ענין האחדות מוצאים אנו לא רק במצוות ארבעת המינים אלא גם במצוות **הסוכה** כמו שאמרו במסכת סוכה (כז ב): "אף על פי שאמרו אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון בלולבו של חברו, אבל יוצא ידי חובתו בסוכתו של חברו, דכתיב (ויקרא כג) כל האזרח בישראל ישבו בסכת - מלמד **שכל ישראל ראוים לישב בסוכה אחת**". אבל במצוות הסוכה מוצאים אנו לא רק את האחדות אלא גם את השוויון במה שאמרו במסכת סוכה (ב א): "בסכת תשבו שבעת ימים. אמרה תורה: כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי. עד עשרים אמה - אדם עושה דירתו דירת עראי". בשבעת ימי חג הסוכות כל ישראל חיים באותה רמת חיים. ועוד מצווה יש בחג הסוכות שאמנם מקיימים אותה אחת לשבע שנים והיא מצוות **ה"הקהל"**.מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה בחג הסוכות . . . הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך" חג הסוכות שהוא הסיום של כל חגי ישראל הוא ממצה את התמצית של כל חגי ישראל שמטרתם להביא את העם העולה לרגל לבית המקדש להיות מאוחדים בשמחה.

אך זה טבעי שקבעו את **"שמחת תורה"** בסיומו של חג הסוכות, כדי להדגיש שהשמחה האמיתית אינה רק השמחה החיצונית אלא בעיקר השמחה הפנימית של "פקודי ה' ישרים משמחי לב" ולכן לא הסתפקה התורה בעבודת ה' בלבד אלא שאם אין עושים זאת "בשמחה ובטוב לבב" התורה מוכיחה אותנו על כך ואומרת: "תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה ובטוב לבב", וכשנדייק, היא אינה מוכיחה אותנו "שלא עבדת", אדרבא "עבדת" אבל לא בשמחה ובטוב לבב. לכן אנו מציינים את גמר קריאת התורה השנתית דווקא בשמחה, עד שלמאורע הזה אנו קוראים "חג שמחה תורה"..

ובנה אצלו ציון
שמירת כבודם של ישראל

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ א"מ, רות ב"ר חיים יהודה ע"ה
ולעילוי נשמת קדושי מלחמת התקומה הי"ד

במהלך חג הסוכות אנו קוראים בכל שנה בנביא זכריה, על עניין מלחמת גוג ומגוג. בשנים בהן יש שבת בחוה"מ סוכות, קוראים גם ביחזקאל, המדבר אף הוא על המלחמה ההיא. כשבסיומה של ההפטרה מוזכר חג הסוכות, כזמן בו נבחנים האומות שישרדו את המלחמה הגדולה[1].

בשנים עברו אמר לנו מרן ראש ישיבת מרכז הרב, הרב אברהם שפירא זצ"ל[2] - שמקובלנו שהמלחמה הזו תחל בסוכות, ולכן קוראים את ההפטרות האלו בזמן הזה.

לפני שלוש שנים, בעיצומה של שמחת התורה, קמו ועלו הדברים - כשראינו בעינינו הנדהמות, את אשר הרעו לנו בכל דרך אכזרית. כך שלא הייתה שם פגיעה ככל הפגיעות, כי אם התעללות בלתי אנושית. והכל מתוך רצון וכוונה לחלל את כבודם של ישראל, בגוף ובנפש. גברים, נשים, טף וזקנים - כולם נלכדו בידי הזדים. וכדברי הנביא - חצי יצאו בגולה וחצי נשארו. כשיישובים שלמים נפגעו במתכונת הזו, כשנשסו הבתים וחוללו הנשים[3].

חז"ל תקנו את הקריאה בנביא, כך שישמעו הדברים עדינים יותר[4]. אך לצערנו ראינו שפגיעת הרשעים הייתה רעה להחריד, וכפי הכתוב בנביא, כך גם אירע לנו- כשאויבינו התכוונו להשפיל את כבוד האדם וצלם האנוש, שבקורבנות הקדושים הי"ד.

באותם הימים נקראנו לבוא אל הצבא, ולהקים יש מאין את המקום בו יטופלו הקדושים. בזיהוי ובהכנה לקבורתם, והבאתם למנוחת עולמים. בראשונה כשהגענו למחנה שורה, לא היה שם כמעט דבר - למעט מקום להניח בו את הקדושים, ומשאיות רבות שהביאו אותם מהשטח.

בכדי שנוכל לגשת למלאכת הקודש בצורה הראויה, נתבקשנו לתת את דעתנו על כך. וכל אחד מאתנו שיתף את אשר על לבו, לפני שניגש להתעסק בכבודם של הקדושים.

ובהגיע תורי לדבר, הזכרתי שלושה אירועים בהם התעסקתי עם קדושי עליון לפני כן.

העניין הראשון היה במוצאי חג הראשון של סוכות תשס"ח, עת הגענו ל'שערי צדק' - בכדי ללוות את הרב אברהם שפירא זצ"ל, בדרכו לבית ההלוויות שבשמגר. מכיוון שזה היה מיד עם צאת החג, לא היינו שם אלא מספר אנשים בלבד. וכשבאו להוציא את הרב, בקשו מאתנו אנשי ה'חברא קדישא', שנסיר את הלחם מגופו של ראש הישיבה זצ"ל. הלחם הונח עליו בעיצומו של יום טוב ראשון, בכדי שניתן יהיה להוציאו מחדרו ולשמור על כבודו.

באין מישהו אחר שהתנדב לכך, ניגשתי למרן והסרתי את הלחם ממנו. וכולנו נסענו ברכב ה'חברא קדישא' עם מרן, עד לשמגר - שם כבר החלו להגיע תלמידי ובוגרי הישיבה, ולומר פרקי תהילים לעילוי נשמתו הטהורה.

בפעם השנייה טיפלתי בכבוד הקדושים, בליל ראש חודש אדר ב' תשס"ח, ליל הטבח שנעשה בספריית ישיבת מרכז הרב, בו נרצחו שמונה מתלמידי הישיבה. נתבקשתי להעביר את תמונות הקדושים לצורך הזיהוי המשטרתי. כל שם שנמסר לי, היה כמדקרות חרב בליבי - בהכירי אותם אישית.

ובפעם השלישית בז' באדר תשע"א, בהלוויית בני משפחת פוגל הי"ד - שנרצחו ב'שבת זכור' בביתם שבאיתמר. למחרת ביום ראשון יצאה הלווייתם של הקדושים, מהר המנוחות. ולאחר דברי הספד כאובים, החל משא ההלוויה בואכה מקום מנוחתם האחרונה.

את מיטתה של הדס הי"ד, בת השלושה חודשים בלבד - נשאתי יחד עם עוד כמה. ולפתע הכל נעצר, ונעמדנו במקום לכחצי שעה. עד שהגיע איש ה'חברא קדישא' עם מד מטר, ומדד את מימדי גופה הטהור של הדס הי"ד. המחזה הקשה הזכיר לי את דברי חז"ל על הפסוק באיכה, שם היו נשות ירושלים מודדות את טפחי ילדיהן - בכדי לתרום זהב כנגד משקלם לבית המקדש[5]. ואילו אצל הדס הי"ד - המדידה נעשתה בכדי לוודא שיש מספיק מקום, לטמון בו את כל חמשת בני המשפחה יחדיו באותה החלקה. וכשראיתי כל זאת, פניתי אל הדס בבקשה שתעלה לפני הקב"ה - ותספר לו על ביזיונה הגדול. לא די שנהרגה על קידוש שמו, כי אם גם היה צריך למדוד את מידותיה - בכדי שתוכל לבוא למנוחת עולמים. ותבקש על שארית ישראל, שלא תהיה עוד לחרפה בגויים.

וכשנגשנו לעבודת הקודש של הטיפול בקדושי שמחת תורה תשפ"ד, פנינו אליהם בבקשת סליחה - על אשר נאלצנו לראות את פניהם המיוסרות, שהעידו יותר מכל על אשר עבר עליהם לפני צאת נפשם. וביחד עם זאת, בקשנו מהם שיעלו לפני כיסא הכבוד - ויאמרו לא רק על בזיונם וכאבם הגדול, כי אם גם על כך שאין איש היודע על המצאם כאן.

במוצאי החג והשבת, נרשמו כשלושת אלפי נעדרים - מהם הרוגים, מהם חטופים, מהם פצועים ומהם אלו שטרם יצרו קשר כל שהוא עם משפחתם. כל משאית שהגיעה מאחד הישובים בעוטף עזה, הכילה עשרות מבני היישוב - משפחות שלמות, שכנים ומכרים.

עם כל משאית ומשאית שנכנסה בשערי הבסיס, גדל הכאב והתחזק. ביודענו ובראייתנו את אשר עוללו לנו הרשעים היה עלינו לחזק ולהתחזק, בכדי לעמוד במשימת הקודש - של הטיפול בקדושים היקרים הי"ד.

במשך החודשים הראשונים של המלחמה, התקיימה הנבואה שניבא על כך יחזקאל - כשעברו העוברים בגבולות הארץ, ומצאו עצמות אדם במקום הטבח. וכל ממצא וממצא נעטף ונשלח בכבוד הראוי לו, עד שהושלם זיהויו ושיוכו לקדוש - במחנה שורה.

בדברי הנבואה על המלחמה הגדולה, ישנו תפקיד אחד בלבד -

שהנביאים ניבאו עליו, התפקיד הקשה ביותר אותו ניתן להטיל על אדם מישראל, בהתעסקות בכבודם של הקדושים - ואיסוף כל חלקיהם, אשר נותרו כדומן על פני האדמה.

אך אין כאן דברי בכי ונהי, כי אם דברי נחמה ועידוד. כדרך בה מסתיימת שירת האזינו - 'הרנינו גויים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו, וכיפר אדמתו עמו'. שהבטיחה לנו התורה על כך, שירננו הגויים בשבחנו - כשיראו את התעסקותנו בכבוד הקדושים, את שמירתנו על כבודם של אחינו ועל הבאתם למנוחה נכונה.

ובזמן הנחמה הגדולה לישראל, יבוא הדין על הדם והחמס - אשר עוללו לנו האומות[6]. רשעי האומות ירדו לשאול, וקדושי ישראל יעלו ויבואו וירננו בשמחה על גאולתם ופדות נפשם מיד צר[7].

יהי רצון שנזכה במהרה, בשנה זו, להשלמת דברי הנביאים כולם. בהקמת המקדש השלישי, יחד עם תחיית מתי ישראל וקדושיו. ונחוג את חג הסוכות בשמחת עולם, יחד כל בית ישראל.

1 - היה כל הנותר מכל הגוים הבאים על ירושלם ועלו מדי שנה בשנה להשתחות למלך ה' צבאות ולחג את חג הסכות - זכריה יד, טז

2 - המאמר מוקדש לעילוי נשמתו של הרב **אברהם אלקנה בן הרב שלמה זלמן** הכהן זצוק"ל, שביום ט"ו בתשרי חל יום השנה הי"ט להסתלקותו

3 - ואספתי את כל הגוים אל ירושלם למלחמה ונלכדה העיר **ונשסו הבתים והנשים** תשגלנה **תשכבנה** ויצא חצי העיר בגולה ויתר העם לא יכרת מן העיר - שם, ב

4 - תנו רבנן כל המקראות הכתובין בתורה לגנאי קורין אותן לשבח, כגון (דברים כח, ל) ישגלנה ישכבנה - מגילה, כה:

5 - רבותינו דרשוהו על דואג בן יוסף שהיתה אמו מודדתו בטפחים בכל יום לתת זהב לבית המקדש לפי מה שהיה גדל ולבסוף אכלתו - רש"י איכה ב, כ

6 - **כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב** שתי נקמות, **נקם על הדם ונקם על החמס**. ומנין אתה אומר שכל חמס שחמסו אומות העולם את ישראל, מעלה עליהם כאלו דם נקי שפכו. שנאמר (יואל, ד) 'וקבצתי את כל הגוים והורדתים אל עמק יהושפט ונשפטתי עמם שם. מצרים לשמה תהיה ואדום למדבר שממה, מחמס בני יהודה אשר שפכו דם נקי בארצם'. באותה שעה (יואל, ד) 'ויהודה לעולם תשב... ונקיתי דמם לא נקיתי' - ספרי דברים לב, מג

7 - **וכפר אדמתו עמו** מנין אתה אומר שירידתם של רשעים בגיהנם כפרה היא להם לישראל בעולם הבא. שנאמר (ישעיה, מג) 'ונתתי כפרך מצרים כוש וסבא מאשר יקרת בעיני נכבדת, ואני אהבתיך ואתן אדום תחתיך' - שם

שמחת הבטחון של הסוכה

/ הרב ידידיה נוימן

דוד המלך בתהילים (כז) מייחס למצוות הסוכה את היכולת להגן עלינו, 'כי יצפנני בסכה ביום רעה, יסתירני בסתר אהלו', וכהמשך לכך חז"ל ייחסו לסוכה את מידת הביטחון בהשם. השפת אמת (תרמ"ה) מסביר שהכניסה לסוכה מבטאת ביטחון בה' במיוחד בגלל שהאדם יוצא מביתו המוגן והנינוח כדי להגיע אליה. זניחת המוכר והנוח כדי לבחור בבלתי ידוע והמאתגר, היא יכולת שמצריכה בחירה רוחנית מודעת והחלטית. יש בכך הכרזה של האדם שהוא שם את הישגיו החומריים הממשיים בעדיפות נמוכה לעומת הקשר ההדוק והממשי עם אלוקיו.

התנועה אל הסוכה, שתמציתה דבקות מוחלטת וממשית באלוקים, מובילה לריבוי התפילות והבקשות על פרנסה וגשמיות שאנו מוצאים בחג. אדם ועם שחוסים בצל הסוכה, מכריזים בכך שהם מבינים שכל התנהלות חומרית וכל הישג ממשי מקורם לא רק במאמצי האדם וכישרונותיו אלא הם נעוצים בראש ובראשונה בברכת שמיים שמואצלת עליהם. הפניה אל הקב"ה בתפילה שיושיע ויפתור את הבעיות והקשיים היומיומיים שלנו מבטאת הבנה עמוקה היכן באמת נמצאים המפתחות להצלחה בחיים שלנו.

תליית הישועה בהשם, באמירה החדה והזועקת- הושע נא, מציבה את מרכז החיים בקשר ההדוק שלנו עם ריבונו של עולם. ההכרה שהכול מגיע מאיתו יתברך מולידה בנו צניעות וענווה, כזו שמונעת את ההתנפחות העצמית המיותרת שמאפיינת כל כך את מי שמגיעים להישגים בעולם הזה. כך יוצא שבליבו של חג האסיף, בזמן שבו אנו חוגגים את היבול הרב והמוצלח שלנו, אנו בוחרים להזכיר לעצמנו ולעולם כולו שלא רק בידינו תלוי הדבר. התפילה על הגשם בתחינה לשנה גשומה וברוכה משמשת כעוגן משמעותי בהבנה שאנו צריכים לקחת את מצבנו ודרגתנו הרוחנית בחשבון כבר בשלב התכנון של השנה הבאה.

החידוש הוא שההבנה שלנו שהדברים תלויים בעזרה השמיימית ולא תלויים רק בנו, לא מולידה בנו רפיסות או פחד משתק. ההבנה שאנו תלויים בחסדיו יתברך מולידה בנו דווקא אופטימיות ובטחון. אנו אומרים קבל עם ועולם שאנו שמחים בשותפות שלנו עם הקב"ה ואנו גאים להיות חלק מהמפעל של הופעת שם שמיים. העובדה שהצלחתנו החומרית כרוכה ותלויה במידת עמידתנו באתגר הרוחני, איננה מחלישה אותנו או מגמדת את רוחנו האנושית. עם ישראל ככלל וכל יהודי מעמנו כפרט, עומדים בביטחון מוחלט ויודעים שאנו מסוגלים לאתגר.

חג הסוכות שכורך בתוכו את השנה החקלאית, הסיפור ההיסטורי של העם והמשפט השנתי של האנושות כולה- מתגלה כרגע בזמן שבו אנו זוהרים ומתייחדים בבחירה המיוחדת שלנו איך לחיות כעם. עמים אחרים מחפשים להבטיח את מעמדם החומרי תוך הסתמכות רק על יוזמה אנושית ועוצמה חומרית. לעומתם אנו שואפים לחבר את העוצמה והרוח האנושית יחד עם העריגה אל האלוקי בעמידה ענוותנית ונצרכת אל מול השם.

מיקומו של חג הסוכות על סיפה של שנה חדשה מורה לנו את הדרך לחיים הישראליים האמיתיים והממשיים. היהודי מתפלל אל הקדוש ברוך בשיא הצלחותיו ומחבר את כוחו וכשרונו אל הנשגב והעליון. דווקא השילוב והחיבור הזה הוא שמוצג כתפארת העשייה הישראלית והיא מולידה את השמחה הגדולה של חג הסוכות. האדם יושב עם פירות מעשי ידיו ומחבר הכול אל הקדוש ברוך הוא בהרמוניה שלווה ונעימה. כזו שמתגברת על כל הקשיים ובטוחה תמיד שסוף הטוב לנצח.

תורה - ירושה שאינה עוברת בירושה

/ יעקב נגלר

"**תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב**" דווקא בפסוק הפותח את ברכות משה, התורה מציבה את יסוד יחסנו אליה: היא "**מורשה**" מלשון ירושה. אך כאן מתעוררת תמיהה הלכתית־עיונית: אם התורה היא ירושה, מדוע אדם חייב לעמול כדי לקנותה? והרי ירושה אינה צריכה קניין מחודש.

יתר על כן, המשנה אומרת: "**והתקן עצמך ללמוד תורה, שאינה ירושה לך**" (אבות ב, יב). לכאורה הדברים סותרים ממש את הפסוק: תורה היא "מורשה", ובכל זאת – "אינה ירושה לך".

דומה שהסתירה מתיישבת על פי חילוק יסודי בהגדרה של **ירושת התורה**.

של כלל ישראל – ירושה; של היחיד – קניין.

הגמרא במסכת סוכה מלמדת, שכאשר קטן יודע לדבר, אביו מלמדו תורה, והפסוק הראשון שמלמדים אותו הוא: "**תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב**" (סוכה מב ע"א). אין זה מקרה. את הילד מכניסים לעולם התורה דווקא באמצעות המושג "מורשה": עוד קודם שהוא יודע ללמוד, עוד קודם שיש לו הבנה, הוא כבר שייך אל התורה.

עם זאת, הרמב"ם פוסק שהקטן עצמו פטור מתלמוד תורה, אלא "**קטן אביו חייב ללמדו תורה**", ובהמשך כתב שחייב אדם ללמד גם את בן בנו, ואף כל חכם מישראל מצווה ללמד את תלמידיו, שהרי תלמידים נקראים "בנים" (הלכות תלמוד תורה א, א-ב).

נמצא שיש כאן שתי מערכות שונות:

התורה שייכת לישראל מצד ירושתם; הידיעה בתורה אינה עוברת בירושה, אלא נקנית בעמל.

הילד אינו צריך לזכות בזכות הראשונית להיות בן־תורה. את הזכות הזאת הוא מקבל יחד עם היותו חלק מ"קהילת יעקב". אבל כדי שהתורה תהיה **תורתו**, במובן של ידיעה, הבנה ויכולת לפסוק ולחדש, מוטלת עליו החובה ללמוד.

וזהו עומק דברי רבי יוסי: "**התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך**". אין הכוונה שהתורה אינה שייכת לישראל; אדרבה, הפסוק קובע שהיא "מורשה". אלא שמעמד של יורש אינו פוטר את האדם ממעשה הקניין האישי של התורה.

ראיה מפתיעה – דווקא בני תלמידי חכמים

הגמרא בנדרים (פא ע"א) שואלת: "**מפני מה אין מצויין תלמידי חכמים לצאת תלמידי חכמים מבניהן**"? (כלומר, אין זה שכיח שבנים לתלמידי חכמים יהיו אף הם תלמידי חכמים). אחת מתשובות האמוראים, רב יוסף, היא: "**שלא יאמרו תורה ירושה היא להם**".

והדבר פלא: הרי התורה עצמה אומרת "**מורשה**"!

אלא שהגמרא אינה חולקת על הפסוק. היא מזהירה מפני טעות בהבנתו. אפשר לומר: אבא תלמיד חכם, סבא תלמיד חכם, ממילא גם אני "יורש" תורה. לא לכך נתכוונה התורה.

הירושה מעניקה את הכניסה לעולם התורה; היא אינה מעניקה את תוצאות העמל בתורה.

זהו גם הטעם שנפסק ברמב"ם שאב חייב ללמד את בנו, אך אם לא לימדו אביו - "**חייב ללמד את עצמו כשיכיר**" (הלכות תלמוד תורה א, ג). הירושה אינה תחליף ללימוד. היא מטילה אחריות: מה שקיבלנו מן הדורות הקודמים, עלינו להפוך באמצעות עמלנו לנכס רוחני חי.

ומדוע דווקא "קהילת יעקב"?

הפסוק אינו אומר רק "תורה צוה לנו משה מורשה", אלא מוסיף: "**קהלת יעקב**".

אפשר לומר שדווקא הביטוי הזה מגדיר את גדר הירושה.

התורה אינה ירושה פרטית של משפחת תלמידי חכמים. היא ירושת **הקהילה כולה**. משום כך הרמב"ם אינו מסתפק בחובת האב לבנו, אלא מוסיף מייד: "**אלא מצוה על כל חכם וחכם מישראל ללמד את כל התלמידים**".

ומכאן נובעת נפקא־מינה עקרונית: כשאדם מלמד תורה, אין הוא עושה "טובה" לתלמיד. הוא מסייע לו לקבל את מה שכבר שייך לו מצד היותו חלק מ"קהילת יעקב".

זו אינה בעלות פרטית על התורה, אלא שליחות של שמירת הירושה והעברתה.

ומשום כך אמרו חז"ל: "**היזהרו בבני עניים, שמהם תצא תורה**" (נדרים פא ע"א). לא נאמר שייזהרו בבני תלמידי חכמים דווקא. התורה אינה עוברת מכוח מעמד חברתי או ייחוס משפחתי.

"**תורה צוה לנו משה מורשה**" – אתה בן־תורה מפני שאתה בן ל'קהילת יעקב'". ו"**התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך**" – אבל איזה בן־תורה תהיה, כמה תדע, וכמה תורה תוכל למסור לאחרים – זה כבר תלוי בעמלך. הירושה פותחת את הדלת. **העמל הוא שהופך את הירושה לתורה.**

מקורות מרכזיים

דברים לג:ד; סוכה מב ע"א; נדרים פא ע"א; אבות ב, יב; רמב"ם, הלכות תלמוד תורה פרק א; טור, אורח חיים מז.

* (יעקב נגלר, מהנדס אווירונאוטיקה וחלל)



בדידי הווה עובדא

התרנגול בסוכת מהרי"ל

/ מצקלונו של שאול שיף ז"ל

לרבי יהודא לייב זצ"ל, אב"ד זאקליקוב וזאוויחוואסט, בעל ליקוטי מהרי"ל, מתלמידי רבי אלימלך מליז'נסק והחוזה מלובלין, היה בן ושמואל שמלקע שמו. צדיק יסוד עולם, שעבד את השי"ת בהתלהבות עצומה ונוראה כל הימים. והימים בין כסה לעשור ובאו יחידי סגולה, חסידים גדולים, בחצות לילה, אל ר' שמואל שמעלקע, שישב אז ספון בחדרו הקטן אשר בבית המדרש. הללו ביקשו את הדרכתו בדרכי עבודת השי"ת.

ויהי כאשר השתעשעו שם ביניהם שעות אחדות בדבקות נפלאה, אמר אחד החסידים שטוב היה אם היה קצת יי"ש (יין שרף) לשתות, אז היו יכולים לתקן בזה אותו דבר נחוץ שהיה ידוע להם. הגיב על כך הרה"ק רבי שמואל שמעלקע: "אמת, שטוב ויפה הדבר וגם השעה צריכה לכך, אולם" – שאל – "מי ילך כעת בשעת לילה כה מאוחרת, בתוך שלוליות מים ובוץ, בגשמים עזים ורוחות זועפות, להביא מעט יי"ש?"

ובבית המדרש ישב אותה שעה עני מרוד ומוכה צרות, ושמע את כל הדברים האלה, ואמר לעצמו: הנה הגיעה ההזדמנות שאחלץ סוף סוף מעוניי ורבה ישועתי לבוא.

ויבוא לחדרו של רבי שמואל שמעלקע ואמר לו כדברים האלה: "שמעתי שאתם צריכים יי"ש לדבר נחוץ הידוע לכם. אם יבטיח לי שמהיום והלאה אגאל מן דחקות העניות, ר"ל, אביא תיכף את היי"ש". ענה לו הרש"ש: "מה איכפת להשי"ת ולנו שיוושע איש אחד מן העניות ותהיה לו עשירות? לזאת אני מבטיחך נאמנה שתיוושע בקרוב, ותהיה לך עשירות כל ימי חייך".

עשה העני מה שעשה והביא את היי"ש בזריזות לרש"ש ולחסידים שהקיפוהו, והלך לו לדרכו בשמחה רבה ועצומה, ביודעו כי איש עשיר הנהו.

ויהי למחרת וינחם הרה"ק ר' שמואל שמעלקע על ההבטחה שהבטיח לעני, ויתן אל לבו איך ששני גדולים וקדושים, הלא הם אביו מהרי"ל והחוזה מלובלין זי"ע, לא רצו בשום אופן להבטיח לאיש הזה עשירות, ואיך נטל על עצמו דבר נורא שכזה. והלך הרש"ש קודר ושחוח, והיגון נראה על פניו. שמע אביו הקדוש, כי בנו ר' שמואל שמעלקע הולך קודרנית, נתבהל מאד ושאל את יחידו מדוע נפלו פניך. הוכרח הבן לספר לאביו את אשר קרהו עם העני, וניסה אביו לנחמו, כי לא עשה דבר נגד רצון הבורא יתברך. אלא שהדברים לא עשו שום רושם בלב בנו הקדוש להסיר הצער והיגון מלבו. מה גם שהעני לא רצה בשום פנים ואופן לוותר על ההבטחה שהבטיח לו הרה"ק הרש"ש.

וישת מהרי"ל עצה בנפשו לשלוח את בנו הרש"ש להיות בחג הסוכות אצל הרבי הקדוש החוזה מלובלין. אולי ידבר ה"חוזה" על לבו דברים טובים וניחומים אשר יפעלו ויעשו רושם לטוב בלבו. והרש"ש עשה כאשר ציווה אביו הקדוש והטהור ונסע ללובלין.

ויהי באותו חג הסוכות, ביום שבת קודש בסעודת שחרית, ישב הרה"ק מהרי"ל בסוכתו עם אנ"ש, חסידים גדולים ומוכרים, ומקום שבתו היה ממש אצל החלון, ויהי באמצע הסעודה בא פתאום תרנגול והיכה בכנפיו על החלון ופרח לדרכו. אמר מהרי"ל לעצמו: "אין צריכים לספר לי, כי אני בעצמי יודע". והיושבים בסוכה כמעט פרחה נשמתם מחזיון התרנגול ומדברי רבם.

כאשר עברה שעה קלה והתרנגול בא פעם שנייה והיכה עוד הפעם בכנפיו על החלון בסוכה - חזר מהרי"ל ואמר: "איני יודע מה הוא רוצה ומה הוא מספר לי. אני בעצמי יודע". ושערות ראשם של החסידים סמרו "ויראו לזוז בשום אבר". וזמן קצר חלף והתרנגול בא בשלישית והיכה בכנפיו על החלון בכח גדול, ושבר את הזכוכית ופרח לתוך הסוכה תחת הספסל, מקום מושבו של מהרי"ל. אמר הרבי לחסידיו: "טלו את המחוצף הזה וזרקוהו לחוץ, שהעז פניו לבא לסוכתי, כי גם אני בעצמי יודע".

ואף שהחסידים ישבו במורא גדול ואבריהם נקשו דא לדא ממעשה התרנגול, אולם הפחד מרבם הקדוש היה גדול יותר, לזאת התאמצו כמה חסידים, אחזו בתרנגול וזרקוהו לחוץ.

ויהי בגמר הסעודה צווה מהרי"ל לחסידיו שיקדימו לבוא לתפילת מנחה וכן עשו. והלכו מהשולחן בפחד גדול, שלא ידעו בעצמם מה היה הדבר הנורא הזה אשר חזו עיניהם ב"שולחן". לאחר שהתפללו מנחה זרז אותם מהרי"ל לנטילת ידיים לסעודה שלישית, וכאשר ישבו בסוכה לסעודה, שלח הרה"ק אנשים בכל רגע ורגע לראות בחוץ אם כבר עומדים כוכבים ברקיע. וגם זה היה לפלא בעיני החסידים שככה ממהר המהרי"ל. כאשר בא חסיד אחד ואמר כי יש כוכבים ברקיע, ציווה הרבי תיכף לברך ברכת המזון. ולאחרים הורה להתפלל ערבית, ועשה מיד הבדלה. אחר ההבדלה הלך לחדר אשתו הרבנית הצדקת, ואמר לה: "זרזי עצמך, נשכור עגלה וניסע שנינו לאלתר ללובלין ללוות את בננו הקדוש, רבי שמואל שמעלקע, לבית עולמו. שכן, בננו הקדוש נפטר היום בצהרים בעת סעודת שחרית.

ונסע ללובלין ובאו לשם לאחר חצות לילה ומיד הלך מהרי"ל לביתו של החוזה מלובלין, ומצאו באמצע אמירת "תיקון חצות". שאל מהרי"ל את החוזה: "אהובי, הלא אנכי שלחתי לכם את בני הקדוש

כדי שתעשו לו טובה", והשיב לו החוזה: "אהובי, תדע שהרבה פעולות עשיתי אבל היו ללא הועיל, מחמת כי לא היה באפשרותי, כי האיש העני נולד במזל אשר כל ימי חייו יהיה בדחקות ועניות, ונגזר עליו כך מן השמים. כאשר בנכם כך התעקש ואמר שנוטל על עצמו שתעבור עניותו ויהיה עשיר - והנה גזרתו מוכרחה היתה להתקים, כי צדיק גוזר והקב"ה מקיים, אלא שלא היה עוד באפשרותו בשל־כך להיות בעולם הזה".

והאיש העני אשר גם כן היה בלובלין בחג הסוכות, כאשר ראה שהרה"ק הרש"ש נסתלק לחיי העולם הבא, הבין כי בסיבתו היה הדבר, והתחרט מאד על שכך התגלגלו הדברים. ירא היה מאד לנפשו פן יוודע כל הסיפור הזה בקהילות החסידים וישא חרפה ובוז על שלא מחל לרש"ש את הבטחתו. לזאת, תיכף אחר ההבדלה נמלט מלובלין לביתו. בדרך עשה כמנהגו, והלך מקודם לאחד הכפרים שבדרך בין לובלין לזאקליקוב כדי לבקר את דודיו, כדי שיעניקו לו מטובם. ראו אותו אנשי הכפר אשר הכירו אותו מכבר ואמרו זה לזה: "הנה אתם רואים, האיש העני הולך בוודאי לדודיו כדי לקבל מהם נדבה כמנהגו. אלא שהיום שפר מזלו, כי בעת הצהרים מתו פתאום, ר"ל, שני דודיו ובנים לא היו להם והוא יירש את כל רכושם". וכן היה, ונעשה עשיר גדול.

ואמר המאסף (שלמה גבריאל רוזנטל): המעשה הזה שמעתי מידידי איש אמונים מאד, אשר קיבל איש מפי איש, אנשים חסידים ונאמנים מאד.

ועיין בספר הקדוש ליקוטי מהרי"ל בהקדמה ושם קצת מרומז מהמעשה הזה.

(מתוך "התגלות הצדיקים" לשלמה גבריאל רוזנטל, נדפס לראשונה בווארשא בשנת תרס"ה. ההדיר בשנת תשנ"ו חוקר החסידות הנודע, פרופ' גדליה נגאל).



שביבים / לע"נ שאול שיף

וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלוקים (לג, א)

בשאר המקומות בתורה, כאשר היא מתארת את מעשיו או דבריו של משה, אין הוא מכונה "איש האלוקים", אלא "משה" סתם ("וידבר ה' אל משה לאמור" וכדומה). רק כאן, בפרשה האחרונה, כשמשה מברך את ישראל, מדגישה התורה "אשר ברך משה איש האלוקים". ויש להסביר טעם הדבר.

הרמב"ן מבאר: "איש האלוקים- להגיד כי ברכתו מקוימת, כי איש האלוקים היה, ותפילת ישרים רצונו". כלומר, ההדגשה "איש האלוקים" באה לומר, שברכות משה (המפורטות להלן בפרשה) אינן ברכות בעלמא, אלא ברכות המתקיימות. ובדומה, פירוש הראב"ע: "להודיע כי בנבואה בירך אותם".

אור החיים מפרש את הכינוי "איש האלוקים" כך: כידוע, התואר "אלוקים" מורה על מידת הדין; כשהתורה מכנה את משה "איש האלוקים", היא באה להדגיש בכך שדרגתו הייתה כה גבוהה, שאפילו אם היה נידון ע"י הקב"ה במידת הדין בלבד, ללא מידת

הרחמים, היה עומד בדין; מה שאין כן בשאר העולם. ואפילו האבות, הרי הם זקוקים לשיתוף מידת הרחמים ואינם יכולים לעמוד במידת הדין כשהיא לבדה, כמבואר במס' ערכין (יז ע"א) - "אם יבוא הקב"ה לישב בדין עם אברהם יצחק ויעקב, אינם יכולים לעמוד בפניו"; וכלשון דוד המלך בספר תהלים (קמג, ב), "כי לא יצדק לפניך כל חי", דהיינו, אפילו הצדיקים, הקרויים "חיים" (שאפילו במיתתם קרויים "חיים" כמבואר בברכות יט), לא יצדקו לפני הקב"ה על פי הדין הצרוף ללא מידת הרחמים. וזהו "איש האלוקים", שביכולתו לעמוד אפילו במידת הדין כשהיא לעצמה ללא שיתוף מידת הרחמים.

ולפי ביאור זה של אור החיים יש להוסיף ולומר, שמה שהתורה מדגישה דווקא כאן, ולא באף מקום אחר קודם לכן, את היותו של משה "איש האלוקים", הוא משום שפרשתנו היא הפרשה האחרונה בתורה, ומתארת את סוף חייו של משה. כל עוד אדם מצוי באמצע חייו, ונכונו לו עוד ניסיונות ומכשולים, לא נכון "לסכם" לגביו כבר בשלב מוקדם כי צדקתו היא כזו שהוא מסוגל לעמוד אף במידת הדין. רק בסוף ימיו, מתוך מבט מקיף על כל פעלו וניסיונותיו, ניתן היה להעיד על משה כי הוא "איש האלוקים", תואר המורה על יכולתו לעמוד אף במידת הדין.

(לימוד יומי)

וידאהו ה' את כל הארץ

לכאורה, לאחר שמשה עלה להר (כפי שנצטווה), הרי הוא רואה בעצמו את ארץ ישראל (כפי שרואה כל אדם העומד על ההר), ואם כן מהי ההדגשה של "ויראהו ה'", מה הוצרך הקב"ה 'להראות' לו?

משיב על כך אור החיים, שבעין רגילה אי אפשר לראות את כל ארץ ישראל ממקום עומדו של משה. לכן, "ויראהו ה'", נתן לו הקב"ה כוח ראייה לראות את ארץ ישראל כולה.

ובלשון האוה"ח- "ויראהו ה', פירוש, הפעיל ה' בו ראות, מה שאין גבול בעין לראות". וממשיך האור החיים: "באחד משני דרכים- או יאיר עיניו מאור זרוע לצדיק שהוא אור ששת ימי בראשית גנוז לצדיקים שאמרו רבותינו ז"ל (חגיגה י"ב) שבו יביט האדם מסוף העולם, או הקריב הארץ למול עיניו והראה אותה לו לפניו".

(לימוד יומי)

ויתמו ימי בכי אבל משה. ויהושע בן נון מלא רוח חכמה

הספורנו עומד על הסמיכות של שני הדיבורים: "ויתמו ימי בכי אבל משה" ו "ויהושע מלא רוח חכמה", ומסביר אותה כך: "כי בימי הבכי, אין חכמה ואין עצה". כלומר, רק לאחר שתמו ימי הבכי, רק אז יכול היה להתקיים "ויהושע מלא רוח חכמה", כי בימי הבכי עצמם, אין באדם חכמה או עצה.

[ועיין במסכת שבת (דף ל ע"ב): "שאין שכינה שורה, לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שיחה ולא מתוך דברים בטלים, אלא מתוך שמחה של מצוה".

(לימוד יומי)

תורה ציווה לנו משה מורשה קהלת יעקב

מבאר הכתב סופר: אדם יחידי אינו יכול לקיים את כל המצוות שבתורה, שכן ישנן מצוות שאינן נוהגות אלה אצל כוהנים, לוויים, מלך וכיוצא באלה... אולם בזמן שישראל כולם מלוכדים כאיש אחד ומחבבים איש את רעהו, אזי נחשב כל העם לגוף אחד וממילא נחשבות המצוות שעושה כל אחד כאילו נעשו על ידי כל ישראל, וזאת אומרת שכל אחד מישראל מקיים את כל המצוות שבתורה.

זהו שאמר הכתוב: "תורה צוה לנו משה" - שש מאות ואחת עשרה המצוות כמניין "תורה", "אשר ציווה לנו משה" (שכן שתי המצוות "אנכי" ו"לא יהיה לך" נאמרו מפי ה' יתברך בעצמו, ומשה ציווה לנו רק תרי"א מצוות) - לא יוכלו להיות לנו ל"מורשה" נצחית ולא נוכל לקיים את כולן, אלא אם תהיה "קהלת יעקב" - שיהיו ישראל כולם מלוכדים כגוף אחד...

זהו גם פשוטו של המאמר: "ואהבת לרעך כמוך - זה כלל גדול בתורה" (ירושלמי נדרים פ"ט ה"ד) - לפי שרק על ידי אהבת ישראל אפשר לקיים את כל התורה.

(דבר תורה)

בסוכות תשבו שבעת ימים

שלשה סוגי כשרות מצינו בהלכה בעניין דפנות הסוכה.

א. סוכה בעלת ארבע דפנות.

ב. סוכה בעלה שלוש דפנות.

ג. סוכה בעלת שתי דפנות כאשר הדופן השלישית היא בשיעור טפח בלבד שאף היא כשרה.

הגאון מווילנא הפליא בגאונותו ואמר כי שלושה סוגי סוכות אלה מרומזים באותיות המילה: **"סכה"**

ס - האות ס' סגורה היא מארבעת רוחותיה, וזוהי סוכה בעלת ארבע דפנות.

כ - האות כ' סגורה משלושה כיוונים, וזוהי סוכה בעלת שלוש דפנות.

ה - האות ה' סגורה משני צדדים כאשר ישנה רגל קטנה וזוהי סוכה בעלת שתי דפנות והדופן השלישית טפח שאף היא כשרה...

(דבר תורה)

סוכה דווקא לאחר יום הכיפורים

למה עושים סוכות אחרי יוה"כ ולא לאחר פסח? הרי לפי הפסוק: "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים", לכאורה, אחר פסח מתאים יותר?!

תירוץ של הטור: אילו היינו בונים סוכה לאחר הפסח, הגויים היו אומרים שמפני החמה בנינו את הסוכה ולא לשם מצווה. לכן עושים סוכה דווקא בזמן שאנשים נכנסים לבית להוכיח שכל הישיבה בסוכה היא נטו למען קיום מצוות ה'.

תירוץ של חידושי הרי"ם: כתוב "למען ידעו דורותיכם", לימדונו חז"ל

ש: "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות". לפיכך, רק אם יעשה אדם תשובה תהיה בו דעת. יוצא איפה, שרק לאחר יוה"כ כשכולם חזרו בתשובה יכול להתקיים **"למען ידעו דורותיכם"**.

רמז לכך: סוכה ר"ת: ויאמר ה' סלחתי כדברך. רק לאחר שה' סולח ניתן לעשות סוכה...

(דבר תורה)

שישו ושמחו בשמחת תורה, ותנו כבוד לתורה

הפיוט הנאמר לאחר קריאת התורה וההפטרה בשמחת תורה, פותח במילים הידועות "שישו ושמחו בשמחת תורה, ותנו כבוד לתורה".

בספר "טעמי המנהגים ומקורי הדינים" (בהערה בקונטרס אחרון) מובאים דברי הגאון מוילנא לעניין הסבר ההבדל בין "שמחה" לבין "ששון": המונח "שמחה" מתייחס לרגע הראשוני של השמחה, הרגע שבו מתחדש הדבר הגורם את השמחה, ואילו המונח "ששון" מתייחס לרגע שבו דבר הגיע לתכליתו והשלים את ייעודו כראוי. ובלשונו: "דהבדל בין ששון לשמחה, ד'שמחה' ייאמר בעת התחדשות הדבר המשמח את האדם, ו'ששון' כשהדבר עומד על גמר טובו ושלמות פעולתו".

ולכן אנו אומרים על המאורות "שמחים בצאתם, וששים בבואם".

ומבאר הגר"א: "כמאמר שמחים בצאתם וששים בבואם, כאשר יצאו להאיר על הארץ ישמחו, ובעת בואם למערב כשגמרו פעולתם הטוב, ישישו".

אלא שלפי זה מקשה המחבר: "ואם כן, לכאורה מה טעם שאומרים בשמחת תורה 'שישו ושמחו', ששון קודם לשמחה, והוי ליה למימר שמחו ושישו"?

ומיישב המחבר, שאדרבה, הדבר מוסבר היטב: בשמחת תורה אנו מסיימים את התורה בפרשת וזאת הברכה, ולאחר מכן אנו מתחילים אותה שוב בפרשת בראשית. ואם כן מובן - תחילה אומרים "שישו", על סיום התורה ולאחר מכן "שמחו", על תחילת התורה שוב, ששוב מתחדשת השמחה.

ובלשונו - "אך לפי שאומרים זה אחר קריאת התורה, שמסיימים אז התורה, ומתחילין תיכף בראשית, לכן אומרים לשון שישו על הסיום, ושמחו על ההתחלה".

(לפי זה נוהגים להסביר גם את הנוסח הנאמר בשבע ברכות - "אשר ברא ששון ושמחה, חתן וכלה", מדוע הוקדם ששון לשמחה? כי שמחת הנישואין כוללת שני דברים: 'סיום', במובן זה שהחתן והכלה סיימו את פרק רווקותם וחיפושיהם ומצאו כל אחד את בן זוגו המיועד; ו'התחלה', במובן זה שכעת הם פותחים פרק חדש של הקמת בית ומשפחה בישראל. ונמצא שגם כאן, ה'סיום' קודם ל'התחלה' מבחינת סדר הזמנים, ולכן הנוסח הוא "ששון ושמחה".)

(לימוד יומי)

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net